

ADAPTABILITATEA TEATRELOR ÎN SITUAȚII EXTREME. TEATRUL ÎN VREMEA PANDEMIEI

Minodora Codarcea

1. Cauze

In luna martie, când stagiunea se află în plină desfășurare, când au loc cele mai multe premiere, când se repetă pentru spectacolele de sfârșit de stagiune, când sălile sunt arhipline, când biletele sunt vândute cu anticipație, un virus minuscul, imperceptibil cu ochiul liber, răstoarnă totul cu susul în jos, obturează, sugrumă, scufundă, sucombă de pe o zi pe alta, deopotrivă, viața economică și cea culturală. Situația ivită depășește orice închipuire, orice constrângeri dictatoriale. Înainte de 1990, în zilele de doliu național, decretate cu ocazia dispariției unor politicieni de seamă, instituțiile culturale își modificau repertoriul, aplecându-se spre drame, posturile de radio și televiziune se întreceau în difuzarea concertelor simfonice, spre deliciul melomanilor. Acum, însă, potrivit dispozițiilor legale, pentru o perioadă necunoscută, instituțiile de cultură (muzeele, bibliotecile, teatrele dramatice, teatrele de păpuși și marionete, de revistă, de balet, de operă, de operetă, filarmonicile etc.) sunt nevoite să-și sisteze toate activitățile.

2. Situația teatrelor

În atare condiții, teatrele fiind închise publicului larg, actorii recurg la soluții ingenioase, năstrușnice, transmise pe internet, lecturând poezii și proză din programa școlară sau cu ocazia Zilei Internaționale a Copilului. Condițiile și posibilitățile de înregistrare a imaginii și a sonorului în

condiții de izolare la domiciliu generează momente de cele mai multe ori ilariante.

2.1. Teatru on-line

Varianta spectacolelor de teatru, căci ele ne interesează în acest caz, transmise on-line pe rețelele de socializare și pe diferite site-uri de pe internet, este o soluție de avarie, provizorie, însă acestea, fiind filmate *uneori* cu stângăcie, în mod amatoricesc, fără pretenții estetice, sunt greu digerabile. Ele oferă, în schimb, ocazia urmării spectacolelor văzute sau nevăzute încă pe scena teatrelor. Asta poate fi o soluție temporară, nu poate deveni nicidecum o cutumă.

2.2. Soluții manageriale

Se pune întrebarea: ce pot face angajații instituțiilor teatrale? Din nefericire, în urma experienței prin care au trecut teatrele, cred că se impune un set de măsuri, prevăzute de manageri, pentru situații deosebite, cuprinse atât în ROI (Regulamentul de Ordine Interioară), cât și, implicit, în Fișa posturilor.

În acest sens, ar trebui găsite resurse (de la minister, din rândul mediului privat, din fonduri europene etc.) pentru crearea a două studiouri profesionale, unul audio și unul video, precum și pentru achiziționarea și implementarea unei scene mobile performante. Beneficiile în urma acestor investiții fiind de natura artistică, umană și nu în ultimul rând materială, ele sporind considerabil veniturile proprii ale instituției. Totodată, aceste investiții (privite prin prisma ultimelor evenimente – pandemia de Covid-19) îi rezervă instituției teatrale posibilitatea să evite situațiile neplăcute, ivite de pe urma reorganizării, restructurării, a șomajului tehnic, a concediilor fără plată etc.

2.3. Stagiune estivală

Instituțiile teatrale își pot prelungi stagiunea peste vară, instituind stagiunea estivală, oferind publicului anumite

spectacole în aer liber, după cum propune și ministerul de resort. Companiile de teatru pot oferi spre deliciul publicului spectacole de divertisment, de comedii spumoase montate în spații neconvenționale (teatre de vară, parcări, parcuri de distracții, parcuri de copii, piațete, curți de castele și cetăți, zone de agrement etc.), jucate pe timpul verii, în funcție de condițiile meteorologice, sau pe scenele montate ad-hoc pe diferite terase de consumație, asemenea grădinilor, berăriilor de pe vremea lui Caragiale și Tănase. Impedimentul principal ar fi posibilitatea teatrului instituționalizat de a-și încheia, pentru astfel de spectacole, contracte de prestări cu diferiți întreprinzători privați sau instituții municipale, orășenești, comunale, sătești, predispuși actului cultural oferit. Desigur, aceasta atrage după sine modificări în fișa de post a actorilor și a personalului tehnic de scenă, urmând să contribuie și la evaluarea activității de peste an a fiecăruia în parte. Personalul angajat cu contract de muncă pe perioadă determinată, pe o stagiune, odată cu încetarea stării de urgență și de alertă și a asigurării unui venit oferit de ministerul de resort, se va trezi în prag de vară fără slujbă și fără nicio lețcaie în buzunar. Ideal ar fi să li se prelungească perioada de angajare cu un termen echivalent cu durata stării de urgență și de alertă, instituite pe teritoriul țării.

2.4. Situația actorilor independenți

Actorii independenți au în acest caz un mare avantaj, fiindcă ei pot să apară în mod liber, în orice spațiu, susținând, în primul rând, *sketch*-uri, numere de *stand-up comedy*, să recite, să interpreteze monologuri ale diferitelor personaje cunoscute din dramaturgia românească și universală. Dacă evoluția pandemiei va permite să se organizeze zile ale localităților, actorii pot să le ofere organizatorilor o gamă întreagă de producții teatrale sau de music-hall. La fel, se pot angaja să-i sprijine în particular pe copiii și școlarii rămași la domiciliu, la solicitarea părinților, în procesul de învățare a limbii române, maghiare, germane și idiș (dacă ne referim la limbile de expresie ale teatrelor din țara noastră) sau a altor discipline de învățământ.

Există și alternativa participării la filmări pentru filme de scurt- și lungmetraj, spoturi publicitare și în alte producții de televiziune. Odată cu descătușarea post-stare de urgență/alertă, activitățile de filmări pe platouri se vor reactiva probabil într-un ritm nesperat de alert. Posturile de radiodifuziune de stat și private pot să le ofere timp de antenă, cooptându-le la prezentarea și/ sau susținerea diferitelor emisiuni.

Nu în ultimul rând, actorii pot să se angajeze ca statui vivante, în orice spațiu frecventat de public.

2.5. Distanța fizică

O problemă nou ivită în lumea teatrului este asigurarea distanței optime dintre persoane, atât în scenă, cât și în rândul privitorilor. Așezarea publicului la distanță stabilită de lege, purtatul obligatoriu al măștii de protecție nu prezintă un impediment în derularea actului teatral. Unele soluții propuse de diferite teatre de mare renume, cum ar fi Berliner Ensemble, cu păstrarea fiecărui al treilea rând și a fiecărui al treilea loc în stal, sunt extrem de costisitoare și pare de domeniul science-fiction-ului, totodată, înstrăinează și are ca rezultat dezumanizarea publicului. Se pune întrebarea, justă de altfel: aplauzele se vor auzi de pe bandă? Pe scenă, problema se poate rezolva foarte ușor, dacă actul artistic este susținut de un singur interpret sau cu un număr redus de actori. La alegerea repertoriului trebuie să se țină seama de numărul redus de personaje, scenetele și piesele într-un act scrise de Ion Luca Caragiale, Ion Băieșu, Theodor Mazilu, Matei Vișniec, Sławomir Mrożek, Eduardo de Filippo, Aldo Nicolaj, Peter Shaffer, Ferenc Molnár etc. sunt la îndemâna oricui (atenție, în schimb, la drepturile de autor). Se pot aborda și scene non-verbale, de teatru gestual, pe marginea unor texte mai mult sau mai puțin cunoscute, scenete vesele cu inserții muzicale (ar putea reveni stilul pamfletar al lui Constantin Tănase), mini-spectacole de revistă și de păpuși și marionete. Copiilor și părinților/bunicilor acestora, li se pot oferi în spații neconvenționale mini-spectacole de păpuși și marionete, ca în bâlciurile de odinioară.

2.6. *Situația personalului non-artistic*

Pe lângă sarcinile de producție legate de executarea decorurilor, a costumelor și a recuzitei spectacolelor programate pentru perioada estivală, personalul din ateliere se poate reprofila în confecționarea măștilor, vizierelor și costumelor de protecție, destinate atât personalului propriu, cât și pieței libere, în spiritul legislației în vigoare. Iar în lunile fără activitate, la sediul instituțiilor teatrale, se pot efectua lucrări de întreținere și reparații anuale sau capitale, lucrări de igienizare și de investiții privind asigurarea condițiilor de igienă în condițiile pandemiei cu coronavirus.

3. Epilog

Teatrul este arta care s-a născut în Antichitate și a supraviețuit în epocile cele mai sumbre ale istoriei. Dacă teatrul a întreținut speranța locuitorilor înfomețați din Leningradul aflat sub blocada naziștilor timp de 872 de zile, atunci teatrul va izbuti din nou. Cele nouă muze, dar mai cu seamă Thalia și Melpomene, sunt imune la orice viruși, cu sau fără coroană!